

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
OSTVARIVANJU PRAVA
PRIPADNIKA NACIONALNIH
MANJINA NA SUDJELOVANJE
U LOKALNOJ SAMOUPRAVI
NA PODRUČJU OSJEČKO-
BARANJSKE ŽUPANIJE**

*Materijal pripremljen u
Tajništvu
Osječko-baranjske županije*

Osijek, listopada 2009.

**INFORMACIJA O
OSTVARIVANJU PRAVA
PRIPADNIKA NACIONALNIH
MANJINA NA SUDJELOVANJE
U LOKALNOJ SAMOUPRAVI
NA PODRUČJU OSJEČKO-
BARANJSKE ŽUPANIJE**

1. UVOD

Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s prihvaćenim međunarodnim standardima i oživotvorenje odredaba Ustava Republike Hrvatske o pravima nacionalnih manjina rezultiralo je donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u prosincu 2002. godine. Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina ("Narodne novine" broj 155/02.) Republika Hrvatska se obvezala na poštivanje i zaštitu prava nacionalnih manjina u skladu sa svojim Ustavom te međunarodnim dokumentima, a pri tome razumijevajući nacionalnu manjinu kao "skupinu hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja".

Ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, koje osigurava Republika Hrvatska, pored niza ostalih prava, obuhvaća i pravo na sudjelovanje u upravljanju javnim poslovima iz nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave, dakle, pravo na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi. To pravo se ostvaruje zastupljenošću u predstavničkim tijelima tih jedinica odnosno putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina biranih radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Ustavnim zakonom, ali i drugim propisima, uređen je način ostvarivanja tih prava.

Načelna odredba Ustavnog zakona zajamčila je pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave, dakle općina, gradova i županija, pri čemu broj članova predstavničkih tijela iz reda nacionalne manjine ovisi o postotnoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u stanovništvu jedinice.

Pripadnici nacionalnih manjina, pod uvjetima propisanim Ustavnim zakonom, biraju svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinici lokalne i područne samouprave. Vijeće nacionalne manjine mogu izabrati pripadnici one nacionalne manjine koja sudjeluje s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice lokalne samouprave, u jedinici lokalne samouprave (općini i gradu) na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinici područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine. U vijeća nacionalne manjine općine bira se 10 članova, u vijeća nacionalne manjine grada 15, a u vijeća nacionalne manjine županija bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine. U slučajevima kada nisu ispunjeni uvjeti za izbor vijeća nacionalnih manjina, a na području jedinice samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalne manjine. Predstavnici imaju gotovo ista prava i obveze kao vijeća nacionalnih manjina.

Temeljem Ustavnog zakona vijeća nacionalnih manjina imaju pravo: predlagati tijelima jedinice samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njezinom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose; isticati kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave; biti obaviješteni o svakom pitanju o kojem će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice samouprave, u vezi s položajem nacionalne manjine; davati mišljenja i

prijedloge na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja; statut, financijski plan i završni račun, nakon usvajanja, objavit u službenom glasilu jedinice lokalne ili područne samouprave za čije područje su izabrana.

Nesporno je da normativna određenja hrvatskog pravnog sustava pripadaju najvišim europskim standardima zaštite nacionalnih manjina. Međutim, za ocjenu stvarnih doseg a nužno je analizirati njihovu primjenu, dakle, praksu koja je na njihovom temelju razvijena. Iz ovih razloga Savjet za nacionalne manjine Poglavarstva Županije predložio je, a Županijska skupština svojim Planom rada prihvatila i utvrdila obvezu izrade Informacije o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi na području Osječko-baranjske županije koja bi sadržavala zahtijevanu analizu. Valja napomenuti da je o ostalim aspektima provedbe Ustavnog zakona Skupština već raspravljala temeljem posebnih informacija (Informacije o ostvarivanju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije 2006. godine, Informacije o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije 2006. godine i godišnjih Izvješća o provođenju Nacionalnog programa za Rome na području Osječko-baranjske županije) te donosila odgovarajuće akte kojim se potiče njegova provedba (Program aktivnosti i mjera za unaprjeđenje stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima za Osječko-baranjsku županiju 2005. godine i godišnji Akcijski plan za Rome na području Osječko-baranjske županije).

Imajući u vidu potrebu osiguranja potpunih informacija o djelovanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, Skupština je svojim Zaključkom povodom razmatranja Informacije o ostvarivanju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije 1. prosinca 2006. godine istaknula potrebu ustrojavanja sustava informiranja koji bi trebao obuhvatiti i podatke o sjednicama i drugim oblicima djelovanja vijeća nacionalnih manjina.

Savjet za nacionalne manjine Osječko-baranjske županije na sjednici održanoj 20. veljače 2007. godine, ponovno ukazao na potrebu analize izvršenja i ocjene kvalitete provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, te zaključio kako je potrebno izvršiti kvalitativnu analizu ostvarivanja funkcije vijeća nacionalnih manjina na području Županije.

Pristupajući izvršenju obveze pripreme Informacije, prikupljeni su podaci upravnih tijela Županije te je u okviru Tajništva Županije pripremljen upitnik kao instrument prikupljanja podataka od vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s područja Županije. Rezultat ove pripreme su podaci sadržani u ovoj Informaciji. Izvor podataka je analiza propisa, općih akata i drugih dokumenata, podaci upravnih tijela Županije te odgovori vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Polazna osnovica u prikazu problematike ostvarivanja prava nacionalnih manjina na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi na području Osječko-baranjske županije jest stanovište da prava nacionalnih manjina ne zahtijevaju samo djelatnost institucija nacionalnih manjina već i odgovarajuću organiziranost jedinice lokalne odnosno područne samouprave u kojoj se ta prava ostvaruju. Stoga se ovom Informacijom promatraju oba "partnera" o ostvarivanju ovih prava.

2. ORGANIZIRANOST OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE U OSTVARIVANJU PRAVA NACIONALNIH MANJINA NA SUDJELOVANJE U LOKALNOJ SAMOUPRAVI

U provedbi određenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Osječko-baranjska županija je poduzela niz aktivnosti koji ju osposobljavaju za izvršenje obveza utvrđenih ovim zakonom. Te se aktivnosti odnose na:

- normativne aktivnosti
- organizacijske aktivnosti
- financijske aktivnosti
- metodološke aktivnosti.

2.1. Normativne aktivnosti

U postupku usklađivanja svojih temeljnih akata s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Županijska skupština izmijenila je 3. srpnja 2003. godine Poslovnik Skupštine Osječko-baranjske županije, a 2. prosinca 2003. godine izmijenjen je i Statut Osječko-baranjske županije.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine" broj 45/03.) uredio je izbor članova predstavničkog tijela jedinica teritorijalne samouprave iz reda pripadnika nacionalnih manjina koje imaju pravo zastupljenosti u tom tijelu. Člankom 3. Zakona o izmjenama i dopunama (članak 9. Zakona) obvezane su jedinice teritorijalne samouprave na određivanje broja članova predstavničkih tijela iz reda pripadnika nacionalnih manjina. Ovu obvezu jedinice su bile dužne izvršiti izmjenom odnosno dopunom Statuta. Prema članku 20. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina ("Narodne novine" broj 155/02.) utvrđeno je pravo nacionalnih manjina koje sudjeluju s više od 5% u stanovništvu županije na razmjernu zastupljenost i u njezinom predstavničkom tijelu. Prema njemu, za određivanje broja pripadnika nacionalne manjine radi provođenja ove odredbe mjerodavni su službeni rezultati popisa stanovništva. Broj pripadnika nacionalne manjine koji obvezno mora imati predstavničko tijelo utvrđuje se Statutom.

Sukladno ovoj obvezi, prema podacima iz popisa stanovništva 2001. godine člankom 32. **Statuta Županije** 2003. godine utvrđeno je pravo srpske nacionalne manjine na 4 vijećnika u Skupštini koja broji 47 članova. No, prema istoj odredbi, prije svakih izbora službeni rezultati popisa stanovništva o broju pripadnika nacionalnih manjina usklađuju se s eventualnim promjenama registriranim u posljednjem potvrđenom popisu birača te jedinice iz čega slijedi i obveza eventualnog usklađivanja Statuta. Postupajući po Zaključku Vlade Republike Hrvatske, Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji izvjestio je Županiju o postotnom udjelu pripadnika srpske nacionalne manjine u zadnjem potvrđenom popisu birača Osječko-baranjske županije koji iznosi 11,30%. Ovaj podatak uputio je na potrebu povećanja utvrđenog broja vijećnika pripadnika srpske nacionalne manjine sa 4 na 5. Ova promjena uvedena je u Statut Županije 2009. godine.

Budući da Osječko-baranjska županija ispunjava Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina utvrđene uvjete za razmjernu zastupljenost srpske nacionalne manjine u predstavničkom tijelu, slijedi i obveza propisivanja da jedan od zamjenika župana mora biti iz reda srpske nacionalne manjine. Ova obveza izvršena je izmjenom Statuta 2009. godine.

Pored toga, još 2003. godine Statutom Županije posebno je propisana službena uporaba i način korištenja zastave i simbola nacionalnih manjina, uz obvezu isticanja zastave i grba Republike Hrvatske.

2003. godine izmijenjene su odredbe **Poslovnika Skupštine** koje se odnose na izbor i razrješenje predsjednika i potpredsjednika Skupštine odnosno župana i njegovih zamjenika. Uređeno je pravo isticanja kandidata za predsjednika i potpredsjednike Skupštine, kao i kandidata za župana i njegove zamjenike. Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina bilo je potrebno ugraditi rješenje o pravu vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na isticanje kandidata, tako da vijeća i predstavnici svoje prijedloge podnose u pisanom obliku. Tako je krug ovlaštenih predlagatelja proširen na vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u odnosu na pitanja od značaja za nacionalnu manjinu. Budući da su stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi 2009. godine prestale vrijediti odredbe statuta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje se odnose na izbor općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana i njihovih zamjenika, te općinskog, gradskog i županijskog poglavarstva, odnosno odredbe statuta koje se tiču povjerenja i razrješenja općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana, izmjenom Poslovnika 2009. godine pravo na sudjelovanje u postupku izbora župana i njegovih zamjenika je ukinuto.

Pored toga, Poslovnik je, u svezi pribavljanja mišljenja građana i zainteresiranih tijela, dopunjen i odredbama kojima se uređuju pitanja obavještanja i pribavljanja mišljenja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o pitanjima od značaja za nacionalne manjine i to u postupku pripreme i podnošenja prijedloga akta.

2.2. Organizacijske aktivnosti

U provedbi normativnih određenja, izborima za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave je osiguravana zastupljenost predstavnika srpske nacionalne manjine u **Županijskoj skupštini**. Nakon donošenja Ustavnog zakona 2002. godine i usklađivanja Statuta Županije s njegovim odredbama utvrđeno je pravo srpske nacionalne manjine na odgovarajuću zastupljenost u Županijskoj skupštini. Budući da ona nije ostvarena izborima u propisanom broju, Skupština je dopunjena i jednim predstavnikom s kandidacijske liste SDP-a. Slična situacija je ponovljena i nakon izbora 2009. godine te su s kandidacijskih lista "povučena" još tri neizabrana vijećnika, što nije dostatno, tako da predstoje izbori za još jednog vijećnika srpske nacionalne manjine.

Do 2009. godine Statutom nije bilo propisano da **zamjenik župana** treba biti iz reda srpske nacionalne manjine, ali se kontinuirano od 1997. godine do danas, sukladno Erdutskom sporazumu, a od 2002. godine i temeljem članka 22. stavak 1. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, za jednoga od zamjenika župana (do 2001. godine podžupana) iz reda županijskih vijećnika birao predstavnik srpske manjine. Sukladno izmjenama zakonskih propisa, Statutom je 2009. godine uređeno pravo srpske manjine na jednog zamjenika župana, no, kako ta zastupljenost nije postignuta u neposrednim izborima, predstoje dopunski izbori.

Pored normativnog uređenja okvira međusobnih odnosa, Županija je ocijenila nužnim osigurati stalnu institucionalnu komunikaciju s predstavnicima nacionalnih manjina odnosno svojim tijelima povjeriti praćenje i brigu o provedbi obveza utvrđenih propisima i programskim dokumentima. Polazeći od ovog opredjeljenja, u Županiji su ovi poslovi povjereni radnim tijelima ustanovljenim na razini Županijske skupštine odnosno razini izvršnog tijela (ranije Poglavarstvo, sada župan).

Sukladno Odluci o radnim tijelima Skupštine Osječko-baranjske županije, a vezano uz mandat Skupštine, djeluje **Odbor za zaštitu sloboda i prava građana** koji, kao skupštinsko radno tijelo, između ostaloga, ima sljedeće zadaće:

- razmatra pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom ustavom, zakonom i drugim propisima zagarantiranih sloboda i prava građana, etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina,
- razmatra predstavke, pritužbe i prijedloge kojima se ukazuje na štetne i nezakonite pojave i pojedinačne slučajeve kršenja sloboda i prava građana,
- ispituje putem nadležnih organa osnovanost predstavki i pritužbi, zahtijeva od nadležnih tijela poduzimanje na zakonu utemeljenih mjera te o tome obavještava podnositelje pritužbi i predstavki,
- ukazuje na kršenje ustavnosti i zakonitosti i druge štetne pojave od šireg društvenog značenja i predlaže poduzimanje potrebnih mjera za njihovo otklanjanje,
- razmatra inicijative građana i organizacija za pokretanje pitanja odgovornosti određenih nositelja javnih dužnosti i po potrebi predlaže nadležnim tijelima pokretanje postupka za utvrđivanje njihove odgovornosti,
- predlaže mjere i aktivnosti pospješivanja ostvarivanja i zaštite sloboda i prava građana, etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Odbor broji sedam članova od kojih četiri iz reda vijećnika i tri člana imenovana iz reda stručnih djelatnika odnosno predstavnika stručnih organa i tijela. Odbor je mješovitog stranačkog i nacionalnog sastava, a njegovo je djelovanje prvenstveno usmjereno razmatranju materijala za sjednice Županijske skupštine, tako da održava sjednice pretežito u ovisnosti o temama vezanim uz problematiku iz nadležnosti Skupštine. U radu ovoga tijela povremeno su sudjelovali predstavnici udruga nacionalnih manjina kada su na dnevnom redu bila pitanja od značaja za usklađivanje njihova postupanja.

O pitanjima položaja nacionalnih manjina, Odbor je raspravljao i razmatrajući predstavke građana i zahtjeve pojedinih institucija (primjerice, za promjenu imena škola s nacionalnim obilježjima), prateći pripreme i provođenje izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina no, posebno razmatrajući materijale pripremljene za sjednicu Županijske skupštine, među kojima se ističu:

- Izvješće o provođenju Nacionalnog programa za Rome na području Osječko-baranjske županije
- Informacija o ostvarivanju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije
- Informacija o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije
- Informacija o problemima nastalim u Osnovnoj školi Jagodnjak u svezi s izvođenjem nastave na hrvatskom jeziku
- Informacija o provedbi Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005. - 2015. na području Osječko-baranjske županije
- Prijedlog Akcijskog plana za Rome na području Osječko-baranjske županije u 2009. godini.

Poglavarstvo Županije je 2005. godine donijelo Rješenje o radnim tijelima Poglavarstva Osječko-baranjske županije, kojim je osnovan **Savjet za nacionalne manjine**. Nastavljajući pozitivnu praksu i župan je svojim aktom, osnovao ovaj Savjet. Savjet za nacionalne manjine ima sljedeće zadaće:

- prati stanje i razmatra pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom Ustavom, zakonom i drugim propisima zajamčenih sloboda i prava etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina iz nadležnosti Županije odnosno djelokruga rada županijskih tijela,
- potiče, podupire i predlaže mjere pospješivanja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na području Županije,
- razmatra inicijative i prijedloge od značaja za položaj manjina koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina upućuju županijskim tijelima,
- pribavlja i razmatra mišljenja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o nacrtima programa i općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina,
- razmatra programe i opće akte kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalne manjine koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina upućuju županijskim tijelima radi donošenja,
- prati i razmatra odnose između vijeća odnosno predstavnika nacionalnih manjina i županijskih tijela te predlaže mjere unaprjeđenja tih odnosa,
- razmatra zahtjeve za financiranjem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sredstvima Proračuna Županije te njihova izvješća o utrošku sredstava,
- obavlja i druge poslove od značenja za pospješivanje ostvarivanja prava nacionalnih manjina na području Županije.

Savjet čine predsjednik i 14 članova koje župan imenuje iz reda predstavnika županijskih tijela, vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te stručnjaka, vrsnih poznavatelja problematike iz djelokruga rada Savjeta. U praksi u Savjet su imenovani svi izabrani predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina s razine Županije te predstavnici izvršne vlasti i upravnih tijela Županije. Na čelu Savjeta je uvijek bio jedan od zamjenika župana. Na ovaj način, Savjet je postao stalno tijelo institucionalizirane komunikacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sa Županijom.

U razdoblju od 2006. do 2009. godine Savjet je održao ukupno 6 sjednica na kojima su razmotrene sljedeće teme:

- Informacija o ostvarivanju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije
- Informacija o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije
- Informacija o Konačnom prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- Prijedlog Rješenja o osnivanju Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome na području Osječko-baranjske županije i imenovanju njegovih članova
- Izvješće o provođenju Nacionalnog programa za Rome na području Osječko-baranjske županije

- Informacija o provedbi Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005. - 2015. na području Osječko-baranjske županije
- Nacrt Akcijskog plana za Rome na području Osječko-baranjske županije u 2009. godini
- Informacija o izradi Informacije o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi
- Informacija o projektu "Djeca zajedno"
- Informacija o mogućnostima korištenja pretpripravnih fondova Europske unije
- Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina kao proračunski korisnici
- Nacrt Odluke o visini mjesečne nagrade za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije.

Sjednice Savjeta korištene su i kao oblik osposobljavanja čelnika manjinske samouprave za funkcioniranje te korištenje raspoloživih financijskih sredstava.

2.3. Financijske aktivnosti

Imajući u vidu obvezu osiguravanja sredstava za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, Osječko-baranjska županija od 2003. godine financira ova tijela sredstvima svoga proračuna. Podaci o izvršavanju ove obveze detaljnije su prikazani u okviru poglavlja koji se odnosi na financiranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

2.4. Metodološke aktivnosti

Napori Osječko-baranjske županije na metodološkom planu bili su usmjereni u dva pravca: prvo, u pravcu osposobljavanja predstavnika nacionalnih manjina za funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i drugo, u tehničkom osposobljavanju za izvršenje funkcija ovih tijela.

U odnosu na prvo usmjerenje, poduziman je niz aktivnosti obrazovne naravi, što je detaljnije prikazano u poglavlju edukacija predstavnika nacionalnih manjina.

U ostvarivanju zadaća drugog usmjerenja, županijske službe su osigurale pristup predstavnicima nacionalnih manjina svim relevantnim podacima potrebnim za rad tijela nacionalnih manjina. U tom smislu valja istaći sljedeće:

- najznačajnije informacije i drugi podaci kao i podaci o vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina objavljeni su na web stranicama Županije,
- akti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, za koje je utvrđena zakonska obveza, objavljuju se u službenom glasilu Županije,
- vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uključeni su u postupak pripreme godišnjeg Plana rada Županijske skupštine,
- materijali za sjednice Županijske skupštine s pozivom za sjednicu redovito se dostavljaju vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina radi uvida i omogućavanja rasprave o pitanjima od njihovog interesa,
- predstavnici nacionalnih manjina pozivaju se i na sjednice drugih tijela kada je riječ o pitanjima od značaja za njihov položaj.

3. RAD VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

3.1. Ustrojavanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Kako je već istaknuto, prema Ustavnom zakonu vijeće nacionalne manjine u županiji mogu izabrati pripadnici one nacionalne manjine koja sudjeluje s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice lokalne samouprave, odnosno one nacionalne manjine, koje u županiji broje preko 500 pripadnika nacionalne manjine. U vijeća nacionalne manjine županije bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine. U slučajevima kada nisu ispunjeni uvjeti za izbor vijeća nacionalnih manjina, a na području jedinice samouprave živi najmanje 100 pripadnika nacionalne manjine, bira se predstavnik nacionalne manjine.

Prvi izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održani su 2003. godine, a drugi 2007. godine. Na njima su na području Osječko-baranjske županije polučeni rezultati prikazani u *Tablici 1.*

Tablica 1.

Izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Vijeće/predstavnik nacionalne manjine	2003.(2004.: Romi)				2007.			
	Broj birača	Glasovalo	%	Broj lista/kandidata	Broj birača	Glasovalo	%	Broj lista/kandidata
Vijeće								
Albanske	623	24	3,85	1	661	29	4,39	1
Mađarske	8550	2562	29,96	3	7940	2868	36,12	2
Njemačke	1010	319	31,58	2	1007	314	31,18	2
Romske	884	102	11,54	1	1062	403	37,95	4
Slovačke	1589	668	42,04	2	1536	397	25,85	1
Srpske	34232	4399	12,85	1	33406	2260	6,77	1
Predstavnik								
Bošnjačke	27	27	100	1	840	40	4,76	1
Crnogorske	-	-	-	-	435	52	11,95	2
Makedonske	-	-	-	-	314	22	7,01	1
Rusinske	105	9	8,57	1	92	5	5,43	1
Slovenske	-	-	-	-	376	14	3,72	1

Izvor: Podaci Županijskog izbornog povjerenstva

Ovdje valja spomenuti i činjenicu da je Vlada Republike Hrvatske 2003. godine raspisala izbore i za predstavnike crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine na području Osječko-baranjske županije, ali da ni u prvim, ni u ponovljenim izborima 2004. godine predstavnici ovih manjina nisu istakli niti jednu kandidaturu, tako da izbori nisu održani. Ista situacija ponovljena je i 2007. godine za rumunjsku nacionalnu manjinu.

Komentar zaslužuje i činjenica da je na izborima 2007. godine biran predstavnik, a ne vijeće bošnjačke nacionalne manjine, uz podatak da se za njegov izbor moglo izjasniti 840 birača (za formiranje vijeća potrebno je 500). Objašnjenje leži u činjenici da se na zaključenom popisu birača našlo 132 Bošnjaka, a 708 birača izjasnilo se kao muslimani. No, sukladno Odluci Vlade o raspisivanju izbora, za predstavnike bošnjačke nacionalne manjine, iznimno, na ovim izborima mogli su glasovati i hrvatski državljani koji su u popisu birača upisani kao muslimani, a iskazani na posebnom izvatku. Respektirajući ove činjenice očito se u sljedećim izborima valja pripremiti za izbor vijeća bošnjačke nacionalne manjine na županijskoj razini.

Podrobnija analiza predočenih podataka u odnosu na broj birača koji su glasovali i broj podnesenih kandidacijskih lista može ukazati i na stupanj informiranosti birača, ali i afirmiranosti prava na izbor vlastite manjinske samouprave.

Nakon provedenih prvih izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina 18. svibnja 2003. godine, u razdoblju od 8. do 11. srpnja 2003. godine sazvane su konstituirajuće sjednice vijeća nacionalnih manjina za Osječko-baranjsku županiju i konstituirana su vijeća njemačke, mađarske, slovačke i srpske manjine, a Vijeće albanske nacionalne manjine Osječko-baranjske županije održalo je konstituirajuću sjednicu 26. rujna 2003. godine. Na dopunskim izborima održanim u veljači 2004. godine izabrano je i Vijeće romske nacionalne manjine Osječko-baranjske županije, koje je konstituirano 26. travnja 2004. godine. Time je, sukladno Ustavnom zakonu, okončano konstituiranje izabranih vijeća nacionalnih manjina za područje Osječko-baranjske županije. Osim vijeća, za područje Županije izabrani su predstavnici rusinske i bošnjačke nacionalne manjine.

Na izborima održanim 17. lipnja 2007. godine, izabrana su vijeća albanske, mađarske, njemačke, romske, slovačke i srpske nacionalne manjine te predstavnici bošnjačke, crnogorske, makedonske, rusinske i slovenske nacionalne manjine. Vijeća su konstituirana tijekom srpnja iste godine.

Tijek djelovanja izabranih tijela nacionalnih manjina vrlo brzo je ukazao na probleme proizašle iz nedograđenosti normativnih rješenja. Naime, Predstavnik bošnjačke manjine izabran 2003. godine preminuo je 30. lipnja 2006., a Predstavnik rusinske manjine izabran 2007. godine preminuo 10. listopada 2008. Od tada ove nacionalne manjine nisu imale odnosno nemaju mogućnost ostvarivanja svog ustavnog prava na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi. Prema dosadašnjim pravnim rješenjima izlaz je u prijevremenim izborima ili u izmjeni tih rješenja na način da se uz predstavnika bira i njegov zamjenik, koji će ga u ovakvim i sličnim slučajevima moći zamijeniti.

Sličan problem vezuje se i uz vijeća nacionalnih manjina za čiji izbor je kandidirana samo jedna lista (2003. lista za vijeće albanske i srpske nacionalne manjine, 2004. za vijeće romske, a 2007. godine za vijeća albanske, slovačke i srpske nacionalne manjine). U slučaju prestanka mandata člana vijeća iz bilo kojeg razloga, ne postoji mogućnost njegove zamjene, osim dopunskim izborima. Praksa će, ipak, vjerojatno oblikovati rješenje da u tim slučajevima vijeće radi sa smanjenim brojem članova (u ovom trenutku Vijeće albanske nacionalne manjine radi s 24 umjesto s 25 članova).

Sukladno članku 27. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, vijeća nacionalnih manjina konstituirana na području Osječko-baranjske županije donijela su **statute** kojima uređuju pitanja značajna za svoj rad. Ispunjavajući svoju obvezu iz stavka 4. ovoga članka vijeća nacionalnih manjina dostavljaju statute Tajništvu Osječko-baranjske županije radi objave u "Županijskom glasniku". Njihova različitost, međutim, upućuje na određena pitanja. Primjerice, tekst Statuta Vijeća njemačke nacionalne manjine sadržava pretežito poslovničke odredbe, a Statut Vijeća srpske nacionalne manjine Osječko-baranjske županije uz preambulu povijesno-političkog sadržaja uređuje niz pitanja od šireg značenja (uključivo i pravo uređivanja korištenja simbola nacionalne manjine koje je člankom 14. stavak 3. Ustavnog zakona povjereno jedinicama lokalne samouprave).

S obzirom da Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina pa ni drugim propisima nije propisan sadržaj statuta, a nije ni uređeno pitanje nadzora nad općim aktima koje donose vijeća nacionalnih manjina, te da Pravilnikom o obrascima i načinu vođenja registra vijeća nacionalnih manjina nije propisano da se, pri podnošenju zahtjeva za upis u Registar vijeća nacionalnih manjina, prilažu statuti vijeća, ukazuje se potreba dopunskog sagledavanja ovih pitanja s ciljem oblikovanja prakse koja bi bila sukladna intencijama zakonodavca.

3.2.   Ustrojstvo i djelovanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

3.2.1.   Tijela vijeća nacionalnih manjina

Prema odredbama Ustavnog zakona, sva vijeća nacionalnih manjina na županijskoj razini imaju 25 članova. Trenutno Vijeće albanske nacionalne manjine ima 24 člana.

U određivanju tijela vijeća statuti vijeća nisu jednoznačni. Sva vijeća, sukladno odredbama njihovih statuta biraju **predsjednika** i njegovog **zamjenika**. Dio vijeća među tijela ubrajaju i tajnika - administrativnog tajnika (vijeće srpske, mađarske i slovačke nacionalne manjine), a većina i radna tijela vijeća (vijeća albanske, mađarske, njemačke i slovačke nacionalne manjine).

Statutom Vijeća srpske nacionalne manjine kao tijelo vijeća ustanovljeno je i **Predsjedništvo Vijeća**. Prema određenju Statuta, Predsjedništvo je izvršno i koordinacijsko tijelo Vijeća. Njega po funkciji čine predsjednik, zamjenik predsjednika, tajnik i predsjednici radnih tijela Vijeća. Predsjednik Vijeća po funkciji je i predsjednik Predsjedništva. Predsjedništvo za svoj rad odgovara Vijeću. U okviru svog djelokruga rada Predsjedništvo:

- koordinira pripreme sjednica Vijeća,
- razmatra sva pitanja iz nadležnosti Vijeća te priprema i predlaže Vijeću akte i odluke iz njegove nadležnosti,
- prati i usmjerava rad stalnih i privremenih radnih tijela Vijeća i daje prijedloge za unapređenje njihovog rada, te koordinira aktivnosti na kojima djeluju dva ili više radnih tijela,
- koordinira realizaciju odluka Vijeća.

Vijeće njemačke nacionalne manjine nema institucionaliziranu koordinaciju unutar Vijeća, ali su organizirani sastanci predsjednika, tajnika i predsjednika radnih tijela kao metoda djelovanja unutar Vijeća.

3.2.2. Radna tijela vijeća nacionalnih manjina

Radna tijela pomažu vijećima u pripremi materijala i sjednica vijeća odnosno obavljaju druge poslove kojima se omogućava potpunije izvršavanje funkcija vijeća. Iz djelokruga rada formiranih vijeća moguće je spoznati i temeljna usmjerenja vijeća. Analiza podataka, vidljivih iz *Tablice 2.*, omogućava spoznaju o socijalnoj usmjerenosti osobito vijeća romske i srpske nacionalne manjine. I formiranjem ovih tijela, ova vijeća se profiliraju kao "manjinska samouprava" više nego li kao dodatak sustavu lokalne i područne samouprave. Naglasak je na djelatnostima poduzimanim "s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu", dakle, sudjelovanju u javnom životu više nego li u upravljanju lokalnim poslovima putem tijela jedinica teritorijalne samouprave.

Tablica 2.

Radna tijela vijeća nacionalnih manjina

Vijeće nacionalne manjine	Naziv radnog tijela
Albanske	-
Mađarske	Odbor za statut i poslovnik Odbor za financije Odbor za medije
Njemačke	Odbor za pravna pitanja Odbor za financije Odbor za programe
Romske	Povjerenstvo za socijalna, zdravstvena i statusna pitanja Povjerenstvo za zapošljavanje Povjerenstvo za stambena pitanja Povjerenstvo za kulturu, obrazovanje i sport

Slovačke	-
Srpske	Odbor za statut i poslovnik Odbor za izradu programa i financijski plan Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Odbor za odgoj i obrazovanje Odbor za povratak i obnovu te ekonomsko-socijalni položaj Srba Odbor za informiranje, izdavaštvo i suradnju sa Srbima u drugim državama

Izvor: Podaci vijeća nacionalnih manjina

Uspoređivanje podataka o formiranim radnim tijelima s odredbama statuta kojima je uređeno ovo pitanje, omogućuje spoznaju o odstupanju prakse od normativnih određenja. Tako, vijeća slovačke i albanske nacionalne manjine nisu formirala radna tijela unatoč statutarnom određenju (u Statutu albanske manjine: Odbor za program i financije, Odbor za pravna pitanja i druga radna tijela prema odluci Vijeća). Vijeće romske nacionalne manjine formiralo je četiri radna tijela, ali ne i Statutom određeni Odbor za program i financije.

3.2.3. Obavljanje stručnih poslova za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Statutima svih vijeća utvrđeno je da stručne poslove za vijeće obavlja tajnik vijeća. Uspoređivanje odredaba statuta vijeća kojima je uređen status te položaj i uloga tajnika vijeća, omogućava spoznaju da sva vijeća imaju tajnika, ali njegov status nije jednoznačno uređen.

Statutom Vijeća **srpske** nacionalne manjine uređena su samo osnovna pitanja. Vijeće ima tajnika koga bira na prijedlog predsjednika većinom glasova svih članova Vijeća tajnim glasovanjem. Tajnik obavlja sve tehničke, administrativne i druge poslove za potrebe Vijeća i njegovih radnih tijela i Odbora, a po nalogu predsjednika i sve druge poslove od interesa za Vijeće.

Statuti vijeća **albanske, njemačke i romske** nacionalne manjine sadržavaju istovjetnu regulaciju. Ova vijeća imaju poslovnog tajnika koji obavlja stručne i administrativno financijske poslove (pripremanje materijala za sjednice, izrada zapisnika, provođenje zaključaka, dopisivanje, arhiva, isplate, financijski obračuni i slično), s tim da vijeće može financijsko poslovanje povjeriti ovlaštenoj agenciji, uz naknadu. Opis poslova i radnih zadataka poslovnog tajnika određuje predsjednik Vijeća. Poslovni tajnik je dužan biti nazočan radu Vijeća i svih njegovih radnih tijela i sudjelovati u njihovu radu, na poziv predsjednika i članova Vijeća te radnih tijela.

Njega bez natječaja, imenuje vijeće. Prema statutima, poslovni tajnik može biti osoba koja poznaje administrativno financijsko poslovanje, ima najmanje srednjoškolsko obrazovanje, dobro vlada jezikom matičnog naroda i hrvatskim jezikom i pismom, poznaje probleme nacionalne manjine te hrvatske propise i međunarodne sporazume i konvencije koji određuju odnose nacionalnih manjina te ima dokazane organizacijske i komunikacijske sposobnosti. Njegov mandat jednak je mandatu vijeća, a može se prekinuti i ranije. Za svoj rad, poslovni tajnik prima mjesečnu nagradu, prema odluci Vijeća.

Na istovjetan način ovo pitanje uređuju i statuti vijeća **mađarske i slovačke** nacionalne manjine. Po sadržaju ove odredbe bitno ne odudaraju od prethodno prikazanih statuta. Ova vijeća imaju administrativnog tajnika koji obavlja administrativne poslove Vijeća (vodi zapisnik na sjednicama, priprema materijal za sjednice, odgovoran je za prosljeđivanje pozivnica i materijala članovima Vijeća na vrijeme, itd.). Opis poslova i radnih zadataka administrativnog tajnika određuje predsjednik Vijeća.

Tajnika bira Vijeće na prijedlog predsjednika većinom glasova svih članova Vijeća. Ukoliko rad administrativnog tajnika predsjednik ne nađe zadovoljavajućim, može tražiti smjenjivanje, o čemu odluku donosi Vijeće natpolovičnom većinom glasova svih članova Vijeća. Administrativni tajnik Vijeća može biti samo državljanin Republike Hrvatske, matične nacionalnosti, koji dobro vlada jezikom nacionalne manjine i hrvatskim književnim jezikom, poznaje svoju nacionalnu zajednicu, zakone i uredbe koji uređuju život nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, kao i srodne međunarodne sporazume i konvencije, te ima istaknute organizacijske i komunikacijske sposobnosti. Temeljem financijskog plana, administrativni tajnik za svoj rad prima naknadu. Odluku o visini iznosa naknade donosi Vijeće natpolovičnom većinom glasova svih vijećnika.

Administrativni tajnik je dužan sudjelovati u radu svih tijela Vijeća, sa pravom sudjelovanja u diskusiji, ali bez prava na glasovanje. Međutim, zanimljiv je dodatak: "ukoliko nije vijećnik", što znači da tajnika Vijeće može imenovati i iz svog sastava.

Nasuprot prikazanim određenjima statuta sva vijeća nisu imenovala tajnike. U vijećima albanske i romske manjine stručne poslove tajnika obavljaju predsjednici vijeća kako je to vidljivo iz *Tablice 3.*

Tablica 3.

Obavljanje stručnih poslova za vijeća nacionalnih manjina

Vijeće nacionalne manjine	Tko obavlja stručne poslove	Profesionalni status tajnika	Stručna sprema tajnika	Radno vrijeme tajnika	Tko obavlja računovodstvene poslove
Albanske	predsjednik vijeća	-	-	-	knjigovodstveni servis
Mađarske	tajnik	radni odnos	VŠS	4 h	knjigovodstveni servis
Njemačke	tajnica	ugovor o djelu	VSS	2 h	knjigovodstveni servis
Romske	predsjednik vijeća	-	-	-	knjigovodstveni servis
Slovačke	tajnik	ugovor o djelu	SSS	prema potrebi	knjigovodstveni servis
Srpske	tajnica	radni odnos	VSS	4 h	knjigovodstveni servis

Izvor: Podaci vijeća nacionalnih manjina

3.2.4. Sjednice vijeća nacionalnih manjina

Kao kolegijalna tijela, vijeća nacionalnih manjina djeluju na sjednicama. Sjednice saziva predsjednik vijeća. Imajući u vidu zadaće vijeća utvrđene Ustavnim zakonom, u svom radu vijeće primjenjuje dvojaku metodologiju: na sjednicama vijeća razmatra prijedloge materijala i akata tijela lokalne samouprave te donosi svoje akte, a putem predsjednika (koji predstavlja i zastupa vijeće), tajnika i drugih dužnosnika vijeća komunicira s građanima, pojedinim tijelima i javnošću.

Prema podacima vijeća nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije, vijeća su zasjedala kako je to prikazano u *Tablici 4.*

Sjednice vijeća nacionalnih manjina

Vijeće nacionalne manjine	Mandat 2003.-2007.	Mandat 2007.- 2009.
Albanske	5	5
Mađarske	13	9
Njemačke	9	7
Romske	8	6
Slovačke	7	4
Srpske	6	8

Izvor: Podaci vijeća nacionalnih manjina

Napomena: podaci za mandat 2007.-2009. odnose se na razdoblje do 30.06.2009. godine

Prema podacima vijeća, odaziv na sjednice je bio zadovoljavajući: od nešto malo preko 50% kod slovačke, 65% kod albanske, 70%, srpske, 75% mađarske, 95% kod romske do čak 80 do 100% kod Vijeća njemačke nacionalne manjine. U pravilu su sjednicama nazočni samo vijećnici, ali sjednice su javne pa ih ponekad prate i osobe koje nisu članovi vijeća (primjerice mađarsko: predsjednici drugih vijeća mađarske manjine, stručnjaci, predstavnici medija na mađarskom jeziku; srpsko: pisci, političari, novinari...).

Na dnevnim redovima svih vijeća mogu se naći izvješća o radu, programi rada, financijski planovi i završni računi te točke vezane uz isplate nagrada, troškova izborne promidžbe i putnih troškova članovima vijeća. Pored toga, izvještava se o putovanjima u matične zemlje te kulturnim, vjerskim i sličnim manifestacijama i skupovima, radu saborskih zastupnika pojedinih nacionalnih manjina. U svojim iskazima na postavljeni upit, vijeća u pravilu nisu podrobije govorila o sadržaju sjednica vijeća. Stoga je moguće steći dojam, kako djelatnost vijeća (na sjednicama) vrlo često zamjenjuje djelatnost predsjednika (u ime vijeća).

4. MATERIJALNI UVJETI DJELOVANJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

4.1. Prostorni i tehnički uvjeti djelovanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Formiranje i djelovanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina zahtijeva osiguravanje potrebnih materijalnih pretpostavki. Među prvima ovdje se ističe problem prostornih uvjeta. Osječko-baranjska županija nema, poput gradova, na raspolaganju poslovne prostore u kojima bi mogla smjestiti vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Stoga je osigurala financijska sredstva kojima ove institucije osiguravaju svoj poslovni prostor. Rezultat toga su podaci navedeni u *Tablici 5*.

Sjedište vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Vijeće/predstavnik nacionalne manjine	Adresa	Broj prostorija	Površina m ²	Pravni status	Natpisna ploča
Vijeće					
Albanske	Osijek, Hrvatske republike 2	2	30	zakup	da
Mađarske	Osijek, Drinska 12a	1	20	zakup	da
Njemačke	Osijek, Ribarska 1	4	100	zakup	da
Romske	Jagodnjak, B.Kidriča 96	4	70	zakup	da
Slovačke	Jelisavac, J.Žiška 3a	3	80	zakup	da
Srpske	Osijek, Županijska 6	2	45	zakup	da
Predstavnik					
Bošnjačke	Osijek, Orahovačka 44				da
Crnogorske	Osijek, Biđska 8				da
Makedonske	Našice, A.Mihanovića 8			zakup	da
Rusinske					
Slovenske	Osijek, Vukovarska 48				da

Izvor: Podaci vijeća nacionalnih manjina

Napomena: Podaci za predstavnike nacionalnih manjina nisu iskazani, budući da oni (s izuzetkom predstavnika makedonske manjine) nemaju zaseban poslovni prostor, nego djelatnost predstavnika obavljaju u svom stanu.

Ovdje valja naglasiti da vijeća poglavito imaju sjedište i djeluju u sjedištu udruga svoje nacionalne manjine (mađarsko vijeće u Prosvjetno kulturnom centru Mađara u Osijeku, romsko u Udruzi Roma u Belom Manastiru, slovačko u Slovačkom domu u Jelisavcu). No, valja ukazati i na razliku između statutom utvrđenog sjedišta i stvarnog stanja: za slovačko vijeće statutom je utvrđena adresa kućna predsjednika vijeća, za romsko stvarno sjedište je u Belom Manastiru, a ne u Jagodnjaku, a za albansko sjedište više nije u Valpovu (prostor u zakupu) nego u poslovnom prostoru predsjednika vijeća.

Glede opreme ističe se zadovoljavajuća opremljenost računalnom i komunikacijskom opremom (računala, fax - uređaji, telefoni, a rijetko i fotokopirni aparat te mobitel), za koju su sredstva osiguravana u Županijskom proračunu u početnom razdoblju njihova formiranja.

4.2. Financiranje vijeća i nacionalnih manjina iz sredstava Županijskog proračuna

Člankom 28. stavak 1. Ustavnog zakona utvrđeno je da jedinice samouprave osiguravaju sredstva za rad vijeća nacionalnih manjina, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, a mogu osiguravati i sredstva za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom rada vijeća nacionalne manjine.

Postupajući sukladno ovoj obvezi, Osječko-baranjska županija je izdvojila značajna sredstva za njihovo djelovanje. Na visinu sredstava, nesporno, utječe i veliki broj vijeća odnosno predstavnika nacionalnih manjina koji se biraju na području Županije. Iznos sredstava osiguranih u Županijskom proračunu koja su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina iskoristili za svoje djelovanje tijekom godina svoga postojanja (od 2003. do 2008. godine) prikazani su u *Tablici 6.*

Tablica 6.

**Sredstva za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina
osigurana u proračunu Osječko-baranjske županije
iskorištena po godinama**

<i>Vijeće/predstavnik nacionalne manjine</i>	<i>Godina</i>						<i>Ukupno</i>
	<i>2003.</i>	<i>2004.</i>	<i>2005.</i>	<i>2006.</i>	<i>2007.</i>	<i>2008.</i>	
<i>Vijeće</i>							
Albanske	11.600,00	95.000,00	90.000,00	90.000,00	90.000,00	68.935,60	445.535,60
Mađarske	11.600,00	95.000,00	90.000,00	90.000,00	90.000,00	89.896,52	466.496,52
Njemačke	11.600,00	95.000,00	90.000,00	90.000,00	45.000,00	90.000,00	421.600,00
Romske	0,00	95.000,00	90.000,00	90.000,00	90.000,00	55.000,00	420.000,00
Slovačke	11.600,00	95.000,00	45.000,00	22.500,00	45.000,00	66.477,45	285.577,45
Srpske	11.600,00	145.000,00	90.000,00	67.500,00	67.500,00	89.977,39	471.577,39
<i>Predstavnik</i>							
Bošnjačke	2.500,00	20.000,00	20.000,00	5.000,00	8.000,00	20.000,00	75.500,00
Crnogorske	0,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00	20.000,00	28.000,00
Makedonske	0,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00	19.972,86	27.972,86
Rusinske	2.500,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	15.304,67	97.804,67
Slovenske	0,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00	15.542,65	23.542,65
<i>Ukupno</i>	63.000,00	660.000,00	535.000,00	475.000,00	455.500,00	551.107,14	2.763.607,14

Izvor: Podaci Službe za javne financije Osječko-baranjske županije

Valja napomenuti da vijeća i predstavnici nisu iskoristili sva sredstva osigurana u Županijskom proračunu. U tehničkom smislu, razlog leži u činjenici da se sredstva plasiraju kvartalno, nakon što korisnik sredstava dokaže, odnosno opravda iskorištenje sredstava plasiranih u prethodnom kvartalu. Sadržajni razlog neiskorištenja sredstava vjerojatno leži u izostanku aktivnosti za čije financiranje su proračunska sredstva namijenjena. Kako se od 2006. godine kontinuirano zahtijevaju izvještaji o utrošku odobrenih akontacija za rad, a tek po dostavljanju ispravnih i potpunih izvještaja potkrijepljenih pravovaljanom knjigovodstvenom dokumentacijom odobravaju naredne akontacije, doznačena sredstva u 2007. i 2008. godinu ukazuju da većina vijeća/predstavnika sada uspijeva opravdati doznačena sredstva.

No, i pored toga, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina mišljenja su da bi za njihovo funkcioniranje trebalo osigurati značajnija sredstva. Ove sugestije bile su temelj za analizu podataka o izdvajanju sredstava za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina po županijama u Republici

Hrvatskoj. Podaci za razdoblje od 2007. do 2009. godine (u analizi je obuhvaćeno 18 od ukupno 20 županija) pokazuju kako je Osječko-baranjska županija među županijama koje najviše izdvajaju za njihov rad.

Početno su vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina osigurana povećana sredstva namijenjena njihovom opremanju. Tijekom 2003. i 2004. godine konstituirana vijeća i predstavnici dobila su inicijalna sredstva koja su omogućila njihovo opremanje i početak rada. Nakon izbora provedenih u 2007. godini postojećim vijećima/predstavnicima nacionalnih manjina pridružili su se i predstavnici crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine. Razmatrajući potrebe i zahtjeve novoosnovanih predstavnika nacionalnih manjina, uočena je potreba da se i njima osiguraju određena inicijalna sredstva koja će omogućiti i poboljšati njihov rad. Početkom 2009. godine organiziran na sjednici Savjeta za nacionalne manjine Župan je uručio predstavnicima bošnjačke, crnogorske i makedonske nacionalne manjine novu računalnu opremu. Predstavnik bošnjačke nacionalne manjine je ovu opremu dobio jer zbog smrti prijašnjeg predstavnika ove nacionalne manjine, nije imao priliku preuzeti opremu, te je time bio uskraćen za inicijalna sredstva. Predstavnik slovenske nacionalne manjine nije dobio opremu jer je iz sredstava doznačenih iz Proračuna za 2007. godinu već nabavio opremu, ali su mu istom prilikom uručena sredstva u vrijednosti od 6.000,00 kuna za redovito funkcioniranje.

Županijskim proračunom je utvrđena struktura rashoda koji se financiraju njegovim sredstvima. U 2009. godini ona je sadržavala iznose prikazane u *Tablici 7.*

Tablica 7.

Struktura rashoda vijeća i predstavnika nacionalnih manjina financiranih iz Proračuna Osječko-baranjske županije 2009. godine

<i>Red. broj</i>	<i>Opis</i>	<i>Iznos</i>
1	Plaće za redovan rad	61.695,59
2	Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje	10.817,74
3	Doprinosi za zapošljavanje	1.048,92
4	Službena putovanja	175.407,06
5	Uredski materijal	4.756,69
6	Energija	11.311,87
7	Materijal za održavanje	619,00
8	Sitni inventar	2.227,93
9	Usluge telefona, pošte	41.858,57
10	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	702,28
11	Usluge promidžbe i informiranja	1.500,00
12	Komunalne usluge	615,61
13	Najamnine za prostor	97.224,88

14	Intelektualne usluge	74.840,33
15	Ostale usluge	1.595,10
16	Naknade članovima predstavništva	51.620,60
17	Premije osiguranja	678,79
18	Reprezentacija	29.838,62
19	Ostali nespomenuti rashodi	4.364,87
20	Bankarske usluge	5.775,00
21	Uredska oprema i namještaj	19.225,81
22	Licence	9.522,95
	UKUPNO:	607.248,21

Izvor: Podaci Službe za javne financije Osječko-baranjske županije

Tijekom 2008. godine od ukupno 607.248,21 kuna, koliko je opravdano kroz dostavljene knjigovodstvene isprave, 175.407,06 kuna je utrošeno na troškove službenih putovanja, 97.224,08 kuna za najam poslovnog prostora, a za intelektualne usluge 74.840,33 kuna.

Služba za javne financije sustavno prati troškove po vrstama, po vijećima/predstavnicima nacionalnih manjina, te iako svako vijeće/predstavnik ima slobodu raspolaganja s proračunskim sredstvima uz uvjet da su sredstva usklađena s planom proračuna, uočava određene pravilnosti u rasporedu utroška doznačenih sredstva. Vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina dana je mogućnost da samostalno raspolažu doznačenim sredstvima, ali su upoznati da ih mogu trošiti samo u skladu sa zakonskim odredbama posebno naglašavajući Ustavnim zakonom istaknuto načelo dobrog gospodarstvenika.

4.3. Primanja članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Posebno pitanje, koje zahtijeva komentar, jest pravo članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na nagradu. Naime, prema Ustavnom zakonu članovi vijeća nacionalne manjine svoje dužnosti obavljaju, u pravilu, na dragovoljnoj osnovi. Oni, međutim, uz naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova ovi poslova, imaju pravo i na nagradu, za mjesečno ili neko drugo razdoblje ako to odobri i do visine koju odobri ministar nadležan za opću upravu. Pravilnikom o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina ("Narodne novine" broj 24/06.) državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu propisao je da članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo na mjesečnu nagradu najviše do visine od 50% od iznosa naknade koju ostvaruju članovi predstavničkog tijela te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji iznos će se urediti općim aktima tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ovo rješenje otvorilo je odgovarajuća pitanja barem s dva aspekta:

1. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina sastavni su dio sustava lokalne i područne samouprave. Ovo određenje bi trebala slijediti i primjena istovjetnih načela funkcioniranja ovih tijela. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi članovi predstavničkog tijela dužnost obavljaju počasno i za to ne primaju plaću. Oni imaju pravo na naknadu troškova u skladu s odlukom predstavničkog tijela.

U uređivanju statusa članova vijeća nacionalnih manjina zakonodavac je odustao od načela obnašanja dužnosti ad honoris i stavio u korelaciju nagradu s naknadama vijećnicima predstavničkih tijela. Budući da je riječ o različitim financijskim kategorijama to nije moguće povezivati, a postavlja se i pitanje razloga drugačijeg uređivanja ovog pitanja. Izvan ove rasprave je činjenica da su naknade vijećnicima u predstavničkim tijelima, u pravilu, oblikovane i isplaćuju se u vidu mjesečnih paušala;

2. Osiguranje sredstava za nagrade vijećnicima i predstavnicima nacionalnih manjina financijski je teret koji malo koji proračun lokalnih jedinica može podnijeti. Pri tome treba imati u vidu i činjenicu da se velik broj vijeća i predstavnika nacionalnih manjina nalazi, u pravilu, u sredinama slabijeg fiskalnog kapaciteta. Na ovu činjenicu upozorila je Županijska skupština prilikom odlučivanja o visini naknade na 14. sjednici 9. ožujka 2007. godine.

Polazeći od obveze propisane odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, u skladu s kojima jedinice lokalne i područne samouprave osiguravaju sredstva za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, uključujući i sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, Skupština je ukazala na nedovoljan financijski kapacitet većine jedinica lokalne samouprave koje nisu u mogućnosti osigurati dostatna sredstva za ispunjenje svih propisima utvrđenih obveza. *"Upravo na razini naše Županije, jednako kao i u većini jedinica lokalne samouprave na području koje još uvijek trpi posljedice ratnih razaranja i zaostaje u gospodarskom razvoju, djeluje velik broj vijeća i predstavnika nacionalnih manjina što zahtijeva osiguranje značajnog izvora za financiranje njihova rada. Iako je među županijama koje imaju najniži prihod po stanovniku u Republici Hrvatskoj, Osječko-baranjska županija od 2003. godine do sada izdvaja značajna financijska sredstva namijenjena djelovanju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i to u znatno višim iznosima nego županije koje imaju bolje proračunske prihode odnosno mogućnosti. Unatoč tome nije u mogućnosti osigurati odgovarajući iznos sredstava za nagrade članovima vijeća, kako je to utvrđeno Pravilnikom o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina".*

Izračun je pokazao da bi primjena maksimalne granice nagrade od 50% naknada za Proračun Osječko-baranjske županije značio obvezu osiguranja sredstava u iznosu od 736.800,00 kuna godišnje (za 150 članova u 6 vijeća i 5 predstavnika), dakle, više nego li je iznos do sada ukupno izdvajanih sredstava za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina.

Slijedom navedenoga, Skupština smatra da obveza izdvajanja sredstava za nagrade članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina predstavlja dodatno opterećenje za proračun jedinica lokalne i područne samouprave kojem dio jedinica neće biti u mogućnosti udovoljiti te drži potrebnim da se sredstva za tu namjenu ubuduće osiguraju u Državnom proračunu.

Iz ovih razloga, Županijska skupština je na 14. sjednici 9. ožujka 2007. godine donijela Odluku o visini mjesečne nagrade za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije. Temeljem te Odluke sredstva se doznačavaju redovito, u okviru tromjesečnih isplata sredstava za rad i administrativne poslove vijeća i predstavnika, i to po 350,00 kuna predsjednicima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina, a članovima vijeća po 70,00 kuna. Međutim, članovi vijeća nacionalnih manjina, s izuzetkom Vijeća slovačke nacionalne manjine i dijela Vijeća albanske nacionalne manjine, odrekli su se mjesečne nagrade.

4.4. Financiranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina iz drugih izvora

Ustavnim zakonom je propisana obveza jedinica samouprave da osiguravaju sredstva za rad vijeća nacionalnih manjina, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe. No, otvorena je mogućnost da se i sredstvima iz istih izvora financira i provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom rada vijeća nacionalne manjine. Sredstva za ostvarivanje određenih programa vijeća nacionalnih manjina mogu se osigurati i u državnom proračunu Republike Hrvatske. Sredstva koja vijeće nacionalne manjine ostvari od svoje imovine; od donacija, poklona, nasljedstva; ili po drugom osnovu, mogu se koristiti samo za djelatnosti i poslove od značaja za nacionalnu manjinu utvrđenih u programu rada vijeća nacionalne manjine.

Zahtjevu za osiguranje većeg iznosa sredstava iz proračuna Županija nije u mogućnosti odgovoriti. Razmatrajući ovaj problem, Županijska skupština je, budući da je Županija obvezna i u mogućnosti je osigurati financijska sredstva samo za funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, na svojoj sjednici 1. prosinca 2006. godine ukazala na potrebu osiguranja sredstava iz drugih izvora za financiranje programa djelovanja. Iz tog razloga uputila je vijeća i predstavnike na izradu i kandidiranje projekata za sredstva državnih fondova i fondova Europske unije. Stručnu pomoć u ovim aktivnostima mogu pružiti i upravna tijela Županije.

Postupajući sukladno ovim usmjerenjima, Služba za javne financije dostavlja informacije o mogućim dodatnim izvorima financiranja, te ih na taj način potiče na aktivno djelovanje i traženje izvora financiranja i izvan proračunskih sredstava. Pored toga organizirana je i prezentacija mogućnosti financiranja projekata iz sredstava EU i drugih međunarodnih i domaćih izvora te ponuđena stručna pomoć Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje.

U odgovorima danim u pripremi ove analize, kao posebni izvori sredstava se spominju i donacije (Vijeće mađarske nacionalne manjine, Vijeće srpske nacionalne manjine i predstavnik crnogorske nacionalne manjine), ali je uglavnom je riječ o manjim iznosima za troškove pojedinih prigodnih manifestacija i sl.

4.5. Financiranje programskih i drugih sadržaja nacionalnih manjina

Osim sredstava namijenjenih za rad i administrativne poslove vijeća i predstavnika, iz proračuna Osječko-baranjske županije financiraju se i drugi sadržaji od interesa za nacionalne manjine. Ovi sadržaji se financiraju temeljem posebnih akata odnosno programa i to kakao slijedi:

- kapitalna ulaganja u objekte
- sufinanciranje obnove i izgradnje sakralnih objekata
- financiranje programskog djelovanja udruga putem programa javnih potreba u kulturi
- financiranje programskog djelovanja udruga putem programa financiranja udruga od značaja za Županiju
- financiranje programskih sadržaja temeljem posebnih programa.

Valja napomenuti da ove sadržaje Županija financira izravno, temeljem i sukladno donesenim općim aktima, a ne putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

4.5.1. Kapitalna ulaganja u objekte

Njegovanje kulturnog identiteta nacionalnih manjina ostvaruje se kroz rad domova kulture, stoga je posebna pozornost posvećena adaptacijama, sanacijama i izgradnji domova kulture. Tijekom 2005. za adaptaciju i opremanje doma Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta" u Kneževim Vinogradima iz Proračuna je izdvojeno 49.696,29, za sanaciju Doma kulture u Vardarcu iz sredstava Europske banke za obnovu i razvoj doznačeno je 360.000,00 kuna u 2005. godini. Tijekom 2005. i 2006. godine za Dom kulture "Sándor Petőfi" doznačeno je ukupno 270.000,00 kuna. Za izgradnju Doma kulture Mađara u Erdutu tijekom 2008. doznačeno je 100.000,00 kuna. Za središnji objekt slovačke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj - Kulturni centar Slovaka u Jelisavcu iz županijskog proračuna doznačeno je u nekoliko godina ukupno 450.000,00 kuna.

4.5.2. Sufinanciranje obnove sakralnih objekata

Sakralni objekti predstavljaju dio kulturnog identiteta nacionalnih manjina kao i dio kulturnog identiteta Osječko-baranjske županije. Stoga se s posebnom pažnjom pristupa financiranju izgradnje, obnove i rekonstrukcije sakralnih objekata. U razdoblju od 2001. do veljače 2009. godine iz Proračuna Osječko-baranjske županije je za sakralne objekte vjerskih zajednica nacionalnih manjina izdvojeno je ukupno 2.406.662,19 kuna od čega je za vjersku zajednicu srpske nacionalne manjine izdvojeno 1.936.662,19 kuna. Za reformatorsku, reformiranu, kalvinsku i adventističku vjersku zajednicu u istom razdoblju izdvojeno je ukupno 460.000,00 kuna, a za Islamsku međlisu 10.000,00 kuna.

4.5.3. **Financiranje udruga putem programa javnih potreba u kulturi i Programa financiranja udruga od značaja za Županiju**

U području kulture brojne su aktivnosti udruga nacionalnih manjina. Sukladno financijskim mogućnostima Osječko-baranjska županija svake godine osigurava sredstva i podupire rad udruga. Iako sa skromnim sredstvima Županija nastoji dati potporu ravnomjerno svim udrugama na svom području, posebice u cilju očuvanja tradicije, kulture i daljnjeg nastavka aktivnosti velikog broja udruga.

Sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije svake godine financiraju se programske aktivnosti udruga koje djeluju na području Županije, a ostvaruju humanitarne programe od interesa za Županiju, odnosno druge programe kojima se značajno pridonosi njenom razvitku i općem napretku te promicanju njezinog položaja i ugleda. Na temelju Zakona o udrugama te Odluke o kriterijima za određivanje udruga od interesa za Osječko-baranjsku županiju i njihovom financiranju sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 9/98.), raspisuje se natječaj te na temelju prispjelih programskih aktivnosti, i propisanih kriterija, raspoređuju sredstva udrugama. Dio raspoređenih sredstva odnosi se na udruge nacionalnih manjina.

Od 2003. godine do danas iznosi odobravani temeljem ovih programa kontinuirano rastu što je vidljivo iz *Tablice 8.*

Tablica 8.

Financiranje udruga nacionalnih manjina
(javne potrebe u kulturi/programske aktivnosti udruga)

<i>Udruge nacionalnih manjina</i>	<i>Godina</i>						
	<i>2003.</i>	<i>2004.</i>	<i>2005.</i>	<i>2006.</i>	<i>2007.</i>	<i>2008.</i>	<i>Ukupno</i>
Albanske	-	-	-	-	-	-	-
	-	10.000,00	4.000,00	-	-	4.000,00	18.000,00
Mađarske	2.000,00	6.000,00	19.000,00	16.000,00	9.000,00	27.000,00	79.000,00
	-	-	-	-	-	4.000,00	4.000,00
Njemačke i austrijske	3.500,00	24.000,00	22.000,00	32.000,00	15.000,00	31.000,00	127.500,00
	6.000,00	-	-	-	-	-	6.000,00
Romske	-	4.000,00	4.000,00	6.000,00	3.000,00	20.000,00	37.000,00
	5.000,00	5.000,00	-	8.000,00	13.000,00	-	31.000,00
Slovačke	-	4.000,00	10.000,00	4.000,00	3.000,00	4.000,00	25.000,00
	-	-	-	-	-	-	-
Srpske	2.000,00	12.000,00	20.000,00	20.000,00	12.000,00	25.000,00	91.000,00
	-	-	-	-	-	-	-
Bošnjačke	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	4.000,00	4.000,00
Crnogorske	-	4.000,00	4.000,00	4.000,00	3.000,00	4.000,00	19.000,00
	3.000,00	-	-	-	-	-	3.000,00
Makedonske	5.000,00	4.000,00	4.000,00	8.000,00	3.000,00	4.000,00	28.000,00
	-	-	-	-	-	-	-
Rusinske	-	-	-	-	-	4.000,00	4.000,00
	-	-	-	-	-	-	-
Židovske	-	-	4.000,00	-	5.000,00	-	9.000,00
	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	26.500,00	73.000,00	95.000,00	110.000,00	69.000,00	131.000,00	504.500,00

Izvor: Podaci Službe za javne financije Osječko-baranjske županije

Pored toga, Županija je financirala i nabavku nošnji i manifestacija očuvanja kulturne baštine. Tradicionalna odjeća nacionalnih manjina i njegovanje kulturnih manifestacija predstavlja osnovu očuvanja kulturne baštine, koju se njeguje i s vremenom nadopunjuje. Tijekom 2008. godine za manifestacije i očuvanje kulturne baštine ukupno je iz županijskog proračuna doznačeno 79.000,00 kuna.

4.5.4. Financiranje programa za Rome

Romi su zbog specifičnog načina života, slabije obrazovanosti, neuključenosti u formalne oblike rada i drugih razloga u većoj ili manjoj mjeri marginalizirani. Zbog spoznaje takvog stanja kao i želje da se isto izmijeni, Vlada Republike Hrvatske je u listopadu 2003. godine donijela Nacionalni program za Rome, a slijedom toga i Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. U studenom 2004. godine Hrvatski zavod za javno zdravstvo započeo je s provedbom Akcijskog plana u području zdravstvenog prosvjećivanja Roma.

Poglavarstvo Županije donijelo je 21. svibnja 2007. godine Program "Zdravstveno prosvjećivanje Roma na području Osječko-baranjske županije u 2007. godini" koji je obuhvatio slijedeće aktivnosti: edukacija Roma pomagača, izrada ankete o zdravstvenom i socijalnom statusu romskih obitelji, rad patronažnih timova na terenu, snimanje stanja, anketiranje, ginekološki pregledi žena i savjeti liječnika, obrada ankete i izvješće o provedenoj edukaciji Roma pomagača, izvješće patronažnih timova, dostavljanje obrađene ankete, izrada statističkog izvješća o zdravstvenom stanju ginekoloških pregleda žena. Utvrđeno je da će se Program provoditi Općini Darda i naselju Bistrinci. Cjelokupna realizacija programa započela je u prosincu 2007., a završena je u listopadu 2008. godine.

Za provedbu programa iz Državnog proračuna osigurano je 127.920,00, a iz izvornih sredstava Proračuna Županije 10.446,30 kuna.

Od 2006. godine kontinuirano traje Program "Unaprjeđenje stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima". Za njegovu provedbu u 2006. godini izdvojeno 1.437,15 kuna, a u 2007. i 2008. godini ukupno 200.000,00 kuna. Odobrena sredstva korištena su za komunalnu infrastrukturu "Romskog naselja" u Općini Darda sukladno projektu "Izrada prostorno-planske dokumentacije" i Županijskom programu aktivnosti i mjera za unaprjeđenje stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima.

5. OSPOSOBLJAVANJE ČLANOVA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Sadržaj svojeg rada i svoje programe vijeća i predstavnici nacionalnih manjina definiraju u odnosu na djelokrug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. S druge strane, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uređuju modalitete suradnje s izabranim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina i osiguravaju uvjete za njihov rad. Sva pitanja u nadležnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Ustavni zakon uredio je načelno na razini utvrđivanja prava i obveza prepuštajući njihovu razradu lokalnim i regionalnim vlastima i izabranim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina. Zbog toga je potrebna ne samo suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, nego i njihova zajednička edukacija.

Tako je za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u Osječko-baranjskoj županiji u razdoblju od 2003. do lipnja 2006. godine održano niz seminara i radionica, pretežito uz financijsku potporu OESS-a. Seminari su održani u Osijeku, Vukovaru i Belom Manastiru, a u organizaciji su sudjelovali Ministarstvo pravosuđa, OESS, Ured za nacionalne manjine, Savjet za nacionalne manjine, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu (HILS), Albert E - Udruga građana za tranziciju, Europski dom Vukovar i drugi sudionici.

Edukacijom su bila obuhvaćena vijeća i predstavnici nacionalnih manjina i predstavnici lokalnih i regionalnih samouprava. Organizirani su jednodnevni seminari kombinirani s radionicama kroz koje su rješavani određeni konkretni problemi.

Teme seminara i radionica bile su vrlo raznovrsne, aktualne i vrlo korisne za sve sudionike, a posebice za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Tako su održani: seminar "Vijeća nacionalnih manjina: način rada, prava i mogućnosti", radionica "Kako s medijima", okrugli stol "Poticanje upisa nacionalnih manjina u popis birača", projekt "Nacionalne manjine u izgradnji civilnog društva u Osječko-baranjskoj županiji", seminar "Nacionalne manjine u lokalnoj zajednici", seminar "Nacionalne manjine - partneri regionalnoj/lokalnoj samoupravi", u okviru projekta "Izgradnja kapaciteta vijeća nacionalnih manjina" - radionice: Izrada projektnih prijedloga, financijsko poslovanje i odnosi s medijima, konferencija "Vijeća nacionalnih manjina: primjeri dobre prakse" i, također u okviru projekta "Izgradnja kapaciteta vijeća nacionalnih manjina" - radionica "Financijsko planiranje u sustavu proračuna kao dio strateškog planiranja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina". Stručnjaci Osječko-baranjske županije bili su na većini održanih seminara sudionici i predavači.

Prilikom organiziranja seminara polazna je točka bilo razumijevanje općeg pravnog položaja nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj koji je uređen pojedinim odredbama Ustava Republike Hrvatske, odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjine te posebnim zakonima koji reguliraju određena područja, do stvaranja cjelovitog normativnog okvira za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

U okviru dnevnoga reda Savjeta za nacionalne manjine Osječko-baranjske županije održana je računalna prezentacija funkcija Savjeta, kao radnoga tijela Županijskog poglavarstva, kao i računalna prezentacija "Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina kao proračunski korisnici".

U edukaciji vijeća i predstavnika nacionalnih manjina posebna je pozornost usmjerena prema njihovom praktičnom osposobljavanju za konkretne zadaće, a naročito za predlaganje tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose; za isticanje kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; uspostavljanje suradnje o svakom pitanju o kojemu će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine; za davanje mišljenja i prijedloga za programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili za programe koji se odnose na manjinska pitanja.

Ciljevi seminara bili su omogućiti upoznavanje s mogućnostima i uvjetima za ostvarivanje nadležnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i načinima njihove suradnje s tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijelima državne vlasti, te razumjeti ulogu tijela samouprave i tijela državne vlasti u ostvarivanju prava nacionalnih manjina, odrediti područja suradnje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i tijela samouprave i osposobiti se za njezinu realizaciju (modeli suradnje, normativno uređivanje), usvojiti primjerene metode rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (organiziranje sjednica, identificiranje problema, donošenje odluka, organiziranje suradnje), upoznati članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina kako obavljati poslove iz svoje nadležnosti na području općine, grada ili županije, te kako educirati članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina o standardima zaštite prava nacionalnih manjina.

Služba za javne financije održala je za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina niz edukacija o primjeni novog informacijskog sustava za upravljanje financijama (riznica) proračunskih korisnika te radionicu "Financijsko planiranje u sustavu proračuna".

Od 2006. godine vijeća i predstavnici nacionalnih manjina postali su korisnici Županijskog proračuna. Stjecanje statusa korisnika proračuna za vijeća i predstavnike donijelo je niz prava i obveza koje su u velikom dijelu za njih bile novina. Služba za javne financije je organizirala niz radionica u

kojima su prezentirane osnove proračunskog računovodstva, te su im dostavljeni svi aktualni zakoni i propisi kojima je proračunsko računovodstvo regulirano. Svakom vijeću/predstavniku pristupalo se individualno priznavajući i uvažavajući njihove specifičnosti i različitosti. Tijekom praćenja njihovih izvještaja uočene su neke nepravilnosti i nedostaci, te smo za svaku uočenu nepravilnost nastojali upozoriti korisnika, te mu dati izvore informacija i savjete na koji način uočene nepravilnosti ispraviti i uskladiti sa zakonskim propisima. Neki problemi koji su se učestalo pojavljivali, te su kao problemi uočeni kod nekoliko vijeća/predstavnika, izloženi su kao tema na radionicama te se ukazalo na načine njihovog rješavanja. Individualan i kontinuiran rad s predstavnicima/vijećima nacionalnih manjina u velikoj je mjeri podigao razinu njihovog znanja i razumijevanja proračunskog računovodstva i njegovih specifičnosti.

Ovdje, ipak, valja uočiti da su oblicima obrazovanja bili nazočni predsjednici ili (najčešće) tajnici vijeća. U Vijeću mađarske manjine, potom, tajnik o rezultatima edukacije izvještava članove vijeća.

Svi članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina posjeduju priručnik "Potpora vijećima nacionalnih manjina", koji im je distribuiran posredstvom Tajništva Županije, ali ističu potrebu za daljnjim usavršavanjem, poglavito glede financiranja (romsko i slovačko vijeće).

6. PROGRAMSKA USMJERENJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Svoje predstavnike biraju pripadnici nacionalnih manjina, na način i pod uvjetima propisanim Ustavnim zakonom, radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Temeljni cilj ovoga izbora jest unaprjeđivanje, očuvanje i zaštita položaja nacionalnih manjina u društvu. Iz ovog temeljnog određenja slijedi i programsko usmjerenje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina koje zahtijeva uspostavljanje odnosa sa svim čimbenicima provođenja ove politike. U tom sklopu valja se posebno osvrnuti na odnose koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uspostavljaju s:

- građanima pripadnicima nacionalne manjine
- udrugama nacionalne manjine
- zastupnicima nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru
- županijom u čijem okviru se vijeća i predstavnici ustrojavaju
- drugim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina
- matičnom zemljom nacionalne manjine
- sredstvima javnog priopćavanja.

6.1. Odnos s građanima pripadnicima nacionalne manjine

Svoju ulogu manjinske samouprave, sva vijeća i predstavnici, gotovo u pravilu, potvrđuju svakodnevnim kontaktima s pripadnicima svoje nacionalne manjine koji im se obraćaju i radi pružanja pomoći u rješavanju njihovih životnih problema. Vijeća i predstavnici navode gotovo svakodnevnu komunikaciju s građanima koji se informiraju o aktivnostima vijeća, ali često iznose svoje probleme kao što su netočni podaci u popisu birača (Slovaci), povratak i obnova (Srbi), upućivanje nadležnim institucijama (Romi i Albanci - statusna pitanja, domovnice), pitanja iz područja zdravstva, socijalne skrbi, pitanja zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina (Crnogorac).

Mađarsko vijeće upozorava na potrebu rješavanja životnih problema Mađara te se angažira u njihovom rješavanju odnosno u zaštiti manjinskih prava (problemi zaseoka Kendija, izgradnje sustava za navodnjavanje kod naselja Suza i Zmajevac, zatvaranje školskog odjeljenja na mađarskom jeziku u Karancu, pitanja obrazovanja i informiranja na mađarskom jeziku, zastupljenost mađarske manjine u poglavarstvima općina Bilje, Darda i Erdut, uporaba mađarskog jezika u općini Kneževi Vinogradi, zahtjevi za nadzor nad statutima jedinica lokalne samouprave - bez rezultata).

Vijeće njemačke nacionalne manjine je vrlo aktivno u rješavanju statusa Nijemaca bivših političkih zatvorenika - logoraša civila te, posebice, vodi brigu o održavanju postojećih i postavljanju novih spomen-obilježja te Memorijalnog centra Podunavskih Švaba u Valpovu.

Vijeće romske nacionalne manjine posebno se ističe svojim aktivnim sudjelovanjem u provedbi Nacionalnog programa za Rome. Vijeće albanske nacionalne manjine bilo je inicijator formiranja Koordinacije Vijeća albanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Vrlo je aktivno u rješavanju problema državljanstva i statusa izbjeglica pripadnika albanske manjine.

Predstavnik bošnjačke nacionalne manjine (u prvom mandatu) započeo je projekt ustrojavanja baze podataka o Bošnjacima u Osječko-baranjskoj županiji, što je prekinuto njegovom smrću.

Predstavnik rusinske nacionalne manjine (u prvom mandatu) organizirao je sudjelovanje učenika - pripadnika rusinske nacionalne manjine s područja Županije u radu tzv. Ljetne škole tijekom koje su učenici, osim svog materinjeg jezika i pisma, učili o povijesti i običajima rusinske nacionalne manjine

6.2. Odnos s udrugama nacionalne manjine

U njegovanju nacionalnog i kulturnog identiteta udruge nacionalnih manjina imaju nezamjenjivu ulogu i tradiciju. Nakon formiranja vijeća i izbora predstavnika nacionalnih manjina postavilo se pitanje njihova međusobnog odnosa. U javnosti, udrugama pa i u vijećima bilo je prisutno shvaćanje da su vijeća "nadređena" udrugama, pa stoga ovlaštena rješavati prigovore na njihov rad ili odlučivati o njihovom financiranju sredstvima proračuna jedinica lokalne i područne samouprave. U prvom slučaju bi vijeća bila u sukobu s pravima građana na slobodno udruživanje prema Zakonu o udrugama, a u drugom bi vijeća preuzela funkcije tijela jedinice samouprave u odlučivanju o sredstvima proračuna.

Nesporno je da ostvarujući svoju funkciju sudjelovanja u javnom životu odnosno unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu vijeća i predstavnici moraju imati aktivnu ulogu i prema udrugama nacionalnih manjina. Međutim, ta uloga može i treba biti inicijativna, koordinacijska i potpomažuća.

Sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina ističu dobar odnos s udrugama (posebno slovačko vijeće i predstavnik makedonske manjine), odnosno dijelom udruga (Romi), a srpsko vijeće i sa Srpskim narodnim vijećem i Zajedničkim vijećem općina, kao organizacijama posebnog tipa.

Imajući u vidu da je položaj nacionalne manjine moguće unaprjeđivati samo zajedničkim djelovanjem svih tome usmjerenih subjekata, Županijska skupština je svojim zaključkom pozvala udruge nacionalnih manjina i vijeća odnosno predstavnike nacionalnih manjina na međusobnu suradnju u pripremi i predlaganju programa i projekata od interesa za nacionalnu manjinu. Radi pospješivanja međusobnih odnosa u ostvarivanju programa od interesa za nacionalne manjine i djelovanje vijeća, Skupština ocjenjuje potrebnim u programe edukacije, osim vijeća i predstavnika, uključiti i udruge nacionalnih manjina.

6.3. Odnos sa zastupnicima nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru

Nacionalne manjine sudjeluju u utvrđivanju državne politike putem svojih zastupnika u Hrvatskom saboru. Imajući u vidu nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave u odnosu na državno zakonodavno tijelo, od iznimne je važnosti oblikovanje politike nacionalnih manjina na razini koja pretežito odlučuje o pitanjima od značaja za nacionalne manjine.

Otuda i značaj kontakata koje vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju s manjinskim zastupnicima. Suradnja je dobra, najviše pohvala ima slovačko vijeće glede suradnje sa Zdenkom Čuhnil, zastupnicom češke i slovačke nacionalne manjine, dok albansko vijeće navodi da je odnos sa Šemsom Tankovićem "na najnižoj razini", (iako predstavnik Crnogoraca s tim zastupnikom ima dobre odnose i redovite kontakte), a predstavnik Slovenaca nema kontakte sa zastupnikom svoje manjine. U mandatu 2003.-2007. Nikola Mak, predsjednik Vijeća njemačke nacionalne manjine, bio je zastupnik dvanaest nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru i suradnju s vijećima i predstavnicima ocjenjuje dobrom, a isto tako i suradnju s novim zastupnikom Nazifom Memedijem.

6.4. Suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina sa Županijom

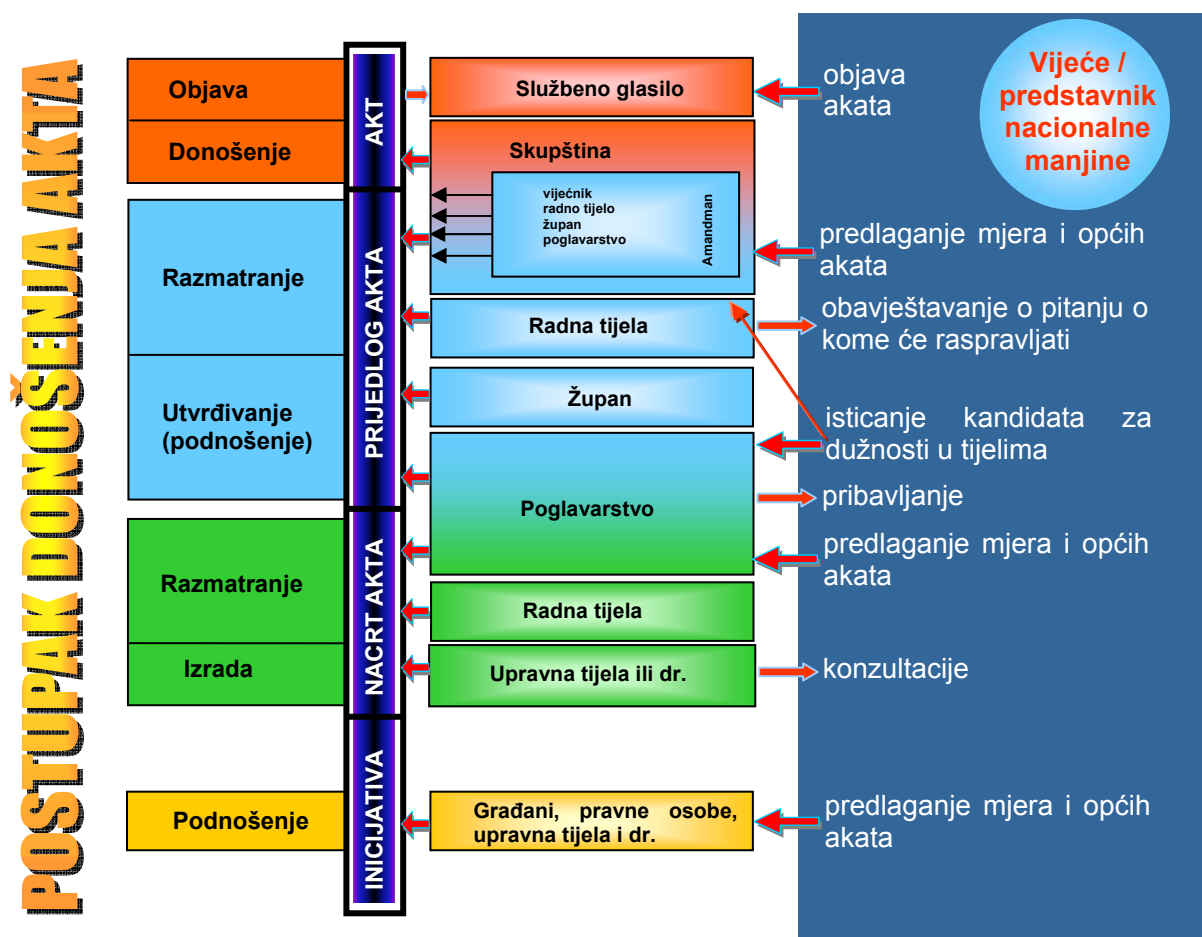
Odnos sa Županijom predstavlja suštinu odnosa vezanog uz upravljanje lokalnim poslovima. Kao dio samoupravnog sustava, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju mogućnost i pravo sudjelovati u samoupravnim procesima koji se uspostavljaju na razini lokalne jedinice u kojoj su formirani. U tom smislu, vijeća i predstavnici su pozvani da sudjeluju u postupcima koje vode županijska tijela prema shemi prikazanoj u *Slici 1*. Dakako, s izmjenom sustava lokalne samouprave, odnosno nestankom poglavarstva, shema se mijenja, tako da funkcije izvršnog tijela, a time i odnose prikazane na *Slici 1*, u cijelosti preuzima župan.

No, tome je prethodila pomoć Županije vijećima u postupku njihova konstituiranja i početka djelovanja, kako je to već naprijed istaknuto. Osječko-baranjska županija je obavila poslove sazivanja i organizacijske pripreme te pružila stručnu pomoć tijekom konstituirajućih sjednica vijeća, te prilikom izrade akata i zapisnika tih sjednica. Uvažavajući činjenicu da vijeća i predstavnici manjina u početku svoga djelovanja nisu imali osigurane prostorne i materijalne uvjete te da postoji Ustavnim zakonom propisana obveza jedinica lokalne i područne samouprave da financiraju rad odnosno obavljanje administrativnih poslova za vijeća nacionalnih manjina, obavljani su poslovi sazivanja i umnožavanja materijala i za još nekoliko sjednica vijeća albanske i slovačke manjine. U stalnim kontaktima predsjednici vijeća te predstavnici rusinske i bošnjačke manjine upoznati su s propisima glede svojih prava, obveza, posebice pri izradi statuta, provedbi registracije odnosno otvaranja žiro računa. U skladu sa zakonskom odredbom koja propisuje obvezu objavljivanja određenih akata vijeća manjina u službenim glasilima jedinica lokalne i područne samouprave, u "Županijskom glasniku" su objavljeni statuti vijeća nacionalnih manjina.

Pored kontakata s predstavnicima stručnih službi, održano je niz sastanaka sa županom, njegovim zamjenicima, pojedinim članovima Poglavarstva te pročelnicima zaduženim za društvene djelatnosti i financije, na kojima su vrlo otvoreno i konstruktivno razmotrena i odmah riješena sva pitanja, iznesena iskustva i date sve potrebne upute, smjernice i pojašnjenja. Takav način suradnje pokazao se vrlo uspješnim, te je ujedno bio povodom ustrojavanju primjerenog oblika komunikacije između nacionalnih manjina, upravnih tijela i predstavnika političke vlasti ustrojavanjem ranije spomenutog Savjeta za nacionalne manjine.

Odazivajući se pozivima vijeća i predstavnici nacionalnih manjina bili su predlagatelji nekoliko tema za Plan rada Županijske skupštine, poglavito u svezi problematike nacionalnih manjina na ovom području odnosno provedbe Ustavnog zakona.

**Sudjelovanje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina
u postupku donošenja akata Županije
(do 2009. godine)**

Ocjenjujući odnose Županije i vijeća te predstavnika nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici ističu zadovoljstvo tim odnosima, naglašavajući da Županija izvršava svoje obveze utvrđene ustavnim zakonom u odnosu na vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. U ostvarivanju svoje uloge u odnosu na Županiju pretežno navode nazočnost sjednicama Županijske skupštine, Savjeta za nacionalne manjine te dobru suradnju sa županom, njegovim zamjenicima, Tajništvom Županije i Službom za javne financije.

Razmatrajući odnose sa Županijom Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije na svojim sjednicama 11. studenoga i 3. prosinca 2008. godine zaključila je predložiti:

- da se omogući bolja zastupljenost predstavnika nacionalnih manjina u radnim tijelima Poglavarstva i Skupštine Županije,
- da se razmotri mogućnost osnivanja službe za nacionalne manjine u Županiji,
- da se razmotri mogućnost preuzimanja cjelokupnog financijskog poslovanja vijeća i predstavnika od strane Službe za javne financije,
- da Županija dodijeli dodatna sredstva za opremanje odnosno rad novoizabranih predstavnika nacionalnih manjina.

Inicijativu za formiranje službe za nacionalne manjine u Županiji te preuzimanje financijskih poslova od strane županijske Službe, nije bilo moguće prihvatiti. Neovisno o činjenici da Koordinacija svoj prijedlog za ustanovljenje službe nije argumentirala prijedlogom djelokruga rada odnosno poslova koje bi služba trebala obavljati, ističu se zapreke pravne naravi. Naime, upravna tijela ustanovljavaju se temeljem zakona i općih akata kojima je utvrđen i njihov djelokrug rada te uređeno pitanje odgovornosti za obavljanje poslova koji su im povjereni. Upravna tijela obavljaju poslove za jedinicu teritorijalne samouprave koja ih je osnovala te ne mogu obavljati poslove i za drugu pravnu osobu (a vijeća i predstavnici nacionalnih manjina tu osobnost imaju temeljem Ustavnog zakona). Ovo i iz razloga što bi obavljanje poslova podrazumijevalo i odgovornost prema pravnoj osobi za koju se ti poslovi obavljaju, što pravno nije dopustivo niti moguće. Neovisno o ovome, Osječko-baranjska županija je organizirana tako da pruža savjetodavnu pomoć vijećima i predstavnicima, poglavito u okviru Tajništva Županije i Službe za javne financije, a prema potrebi i drugih tijela. Ovaj oblik suradnje sva vijeća i predstavnici ocjenjuju zadovoljavajućim. Pored toga za obavljanje administrativnih i sličnih poslova Županija vijećima osigurava namjenska financijska sredstva iz kojih se financira rad tajnika i knjigovodstvenih servisa. Ukoliko cijene da bi formiranje jedinstvene službe pridonijelo kvalitetnijem obavljanju poslova, vijeća i predstavnici mogu samostalno i zajednički takvu službu formirati.

6.5. Međusobna suradnja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uspostavljaju međusobnu suradnju i to na razini Županije s drugim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina organiziranim na ovoj razini, vijećima i predstavnicima iste nacionalne manjine tamo gdje je ona organizirana (Mađari), kao i koordinacije na nacionalnoj razini.

Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Osječko-baranjske županije osnovana je potpisivanjem Sporazuma o osnivanju 12. svibnja 2005. godine. Koordinacija je osnovana radi unaprjeđivanja i usklađivanja zajedničkih interesa, usuglašavanja stavova o pitanjima iz djelokruga rada vijeća i predstavnika, zajedničkog sudjelovanja u javnom životu Županije davanjem mišljenja i prijedloga te radi isticanja kandidata za dužnosti u tijelima Osječko-baranjske županije. Sporazumom je ujedno utvrđen terminski raspored obnašanja dužnosti predsjednika i zamjenika predsjednika Koordinacije i to u trajanju od po pet mjeseci.

U mandatu 2003. do 2007. održano je šest sjednica Koordinacije, a od 2007. do 30. lipnja 2009. godine pet sjednica. Na sjednicama su razmatrana pitanja: rad vijeća, utrošak odobrenih sredstava, programi rada, financijski planovi, izbori za vijeća i predstavnike, predlaganje članova Kulturnog vijeća, unaprjeđivanje manjinske politike u Osječko-baranjskoj županiji, dogovor o pripremi materijala za izradu Informacije o ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi na području Osječko-baranjske županije i dr.

6.6. Odnos s matičnom zemljom nacionalne manjine

Suradnja sa matičnom zemljom nacionalne manjine omogućava vijećima i predstavnicima uspješnije ostvarivanje zadaća vezanih uz održanje nacionalnog i kulturnog identiteta. Pripadnici nacionalnih manjina, njihove udruge i vijeća nacionalnih manjina odnosno predstavnici nacionalnih manjina slobodno održavaju veze s narodom s kojim dijele ista etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja, te s pravnim osobama sa sjedištem na području države tog naroda koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, nakladničke (izdavačke) i humanitarne djelatnosti.

Otuda, gotovo sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju uspostavljene odnose s matičnim zemljama te naglašavaju dobru suradnju s matičnim zemljama, njihovim udrugama, veleposlanstvima, vjerskim i kulturnim institucijama, ministarstvima, pa i vladom matičnih zemalja. Predstavnik Crnogoraca obavio je kontakte s visokim državnim dužnosnicima i državnim institucijama

Crne Gore. Vijeće slovačke manjine ima raznovrsnu i bogatu suradnju za Žilinskim krajem u Slovačkoj. Vijeće njemačke manjine ima uspostavljenu suradnju s oblicima njemačke manjinske samouprave u Mađarskoj, Rumunjskoj, Srbiji i Slovačkoj.

Koristeći ove kontakte, vijeća i predstavnici izrastaju u svojevrsne spona, mostove suradnje koji povezuju Županiju i Republiku Hrvatsku s njihovim matičnim zemljama. Rezultat toga je bogata kulturna razmjena, ali i inicijative za uspostavljanjem odnosa suradnje sa Županijom. Tako je slovačko vijeće posredovalo u kontaktima između Županije i Žilinskog kraja u Slovačkoj radi uspostavljanja trajne suradnje. Otuda i inicijativa vijeća i predstavnika za uključivanje predstavnika manjina u suradnju i razgovore s izaslanstvima koja dolaze iz njihovih matičnih zemalja u Županiju te u posjete izaslanstava Županije njihovim matičnim zemljama.

6.7. Odnosi sa sredstvima javnog priopćavanja

Postaje radija i televizije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini imaju zadaću promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, proizvoditi i/ili emitirati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina, stvaranje i emitiranje programa kojima se potiče i unaprjeđuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulturne, vjerske i druge samobitnosti nacionalnih manjina, očuvanje i zaštita njihovih kulturnih dobara i tradicije, te stvaranje i emitiranje programa kojima se pripadnici nacionalne manjine na tom prostoru upoznaju s radom i zadaćama njihova vijeća nacionalnih manjina i predstavnika nacionalnih manjina.

Pravne osobe koje obavljaju djelatnost javnog priopćavanja (tisak, radio i televizija) dužne su, prema odredbama Ustavnog zakona, omogućiti udrugama pripadnika nacionalnih manjina i institucijama nacionalnih manjina sudjelovanje u stvaranju programa namijenjenog nacionalnim manjinama.

U analizi provedbe ovog određenja, gotovo sva vijeća i predstavnici nacionalnih manjina nezadovoljni su zbog nepostojanja posebnih priloga u medijima, a neki ističu njihovo pomno praćenje negativnih događanja odnosno senzacionalističko izvještavanje (srpsko vijeće). Medijske kuće nisu ni tražile mišljenje od vijeća za takve priloge. Općenito se ocjenjuje nezadovoljavajućim zastupljenost tematike nacionalne manjine u medijima. Osim emisije "Prizma" ovi sadržaji nisu zastupljeni u medijima ni na lokalnoj odnosno regionalnoj niti državnoj razini.

Govoreći o odnosu vijeća i medijskih kuća, Vijeće slovačke manjine navodi zastupljenost na Radio Osijeku, Đakovu i Našicama po pola sata tjedno, dok je inicijativa Saveza Slovaka za uvođenjem emisije na TV Slavonije i Baranje na slovačkom jeziku, ostala bez rezultata. Vijeće njemačke manjine navodi emitiranje posebne emisije na njemačkom jeziku, na Slavonskom radiju, u trajanju od sat vremena, povremeno pojavljivanje u specijaliziranim emisijama Hrvatskoga radija za nacionalne manjine na hrvatskom jeziku (Agora i Multikultura), a posebice su zadovoljni suradnjom s Radio Osijekom. Isto tako, Vijeće mađarske manjine navodi da su najviše zanimanja za njihov rad, uz jedan mađarski tjednik, pokazali Radio Osijek i Radio Baranja, a Vijeće srpske manjine pohvaljuje emisiju Prizma, koju emitira HRT.

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj zaokružen je zakonodavno-pravni okvir za uređivanje pravnog položaja nacionalnih manjina u društvu. Također su stvorene pretpostavke za zakonsko uređivanje pojedinih posebnih pitanja od značenja za nacionalne manjine.

Posebno je značajno osnivanje vijeća i izbor predstavnika nacionalnih manjina. Putem ovih tijela pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju partnerski odnos s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na ovaj način ujedno se i na lokalnoj razini razvija svijest o posebnim potrebama pojedine

nacionalne manjine, a čije je zadovoljavanje moguće na lokalnoj razini. Procesom decentralizacije državnih poslova i njihovim stavljanjem u djelokrug jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave rast će i uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Jedan od najvažnijih čimbenika u ostvarivanju zakonom zajamčenih prava je konstantna inicijativa predstavnika nacionalnih manjina usmjerena prema lokalnoj vlasti, kao i razumijevanje te vlasti za provedbu podnesenih inicijativa. Svakako, važna je pravodobna i potpuna informiranost, edukacija i odgovarajuća artikulacija prijedloga i inicijativa koje moraju biti utemeljene na pozitivnim propisima. Takve inicijative i prijedloge treba prihvatiti, prije svega, izvršna vlast u jedinicama lokalne i područne samouprave, naravno u okviru realnih mogućnosti.

Osječko-baranjska županija slovi kao sredina koja u Hrvatskoj prednjači u stvaranju uvjeta djelovanja manjinske samouprave. Početni rezultati se ogledaju u osiguravanju optimalnih materijalnih uvjeta djelovanja predstavnika i vijeća nacionalnih manjina (oko 700.000 kuna u godišnjem proračunu), materijalnih uvjeta za zadovoljavanje njihovih potreba (sufinanciranje rada udruga nacionalnih manjina, sufinanciranje investicijskih zahvata u objekte kulture i sakralne objekte). Nastavno, poduzet je niz mjera organizacijske, programske i tehničke naravi koji podiže razinu organiziranosti, komuniciranja, funkcioniranja i zajedničkog djelovanja koja Županiji pribavlja i epitet organizirane sredine u ovom području djelovanja. Ovome se pribraja i završen postupak pripreme i donošenja Programa aktivnosti i mjera za unaprjeđenje stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih Romima za Osječko-baranjsku županiju i kontinuirano djelovanje u njegovoj provedbi itd.

U dosadašnjem djelovanju i vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te županijska tijela izražavaju zadovoljstvo međusobnim odnosima. U okviru projekta "*Potporna instituciji Pučkog pravobranitelja*" pučki pravobranitelj Jurica Malčić sa suradnicima posjetio je i Osječko-baranjsku županiju. U Osijeku se pravobranitelj 10. svibnja 2007. godine susreo s članovima županijskog Savjeta za nacionalne manjine. Ovom prigodom razmotrena su pitanja organiziranosti u ostvarivanju prava nacionalnih manjina na području Županije te izraženo zadovoljstvo inovativnim rješenjima u međusobnoj organiziranoj komunikaciji predstavnika nacionalnih manjina i županijskih tijela.

No, dosadašnja iskustva u suradnji službi i tijela Županije s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina pokazuju da, unatoč dobroj komunikaciji, obaviještenosti o sjednicama i dostavi pripremljenih materijala, te izvrsnoj suradnji putem radnih tijela i redovitih sastanaka, još uvijek nema dovoljno inicijativa i prijedloga usmjerenih od strane vijeća i predstavnika nacionalnih manjina prema izvršnom tijelu odnosno Skupštini Županije.

Analiza prikazana u ovom materijalu omogućava produbljeno sagledavanje položaja i uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u ostvarivanju ustavnog prava nacionalnih manjina na sudjelovanje u lokalnoj samoupravi. Ona ukazuje na probleme i otvorena pitanja te nudi moguće odgovore. Jedno od temeljnih pitanja, nesporno, jest koliko je ovaj oblik manjinske samouprave afirmiran i prihvaćen od strane nacionalne manjine kojoj pripada, s jedne strane, odnosno, koliko je on utjecajan na oblikovanje lokalne samouprave i unaprjeđenje položaja nacionalne manjine na lokalnoj razini, s druge.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina su dio sustava lokalne samouprave. Stoga ona dijele njegove uspjehe, ali i njegove slabosti. One su:

1. sustavne naravi: naglasak je na organiziranju nacionalnih manjina na lokalnoj i regionalnoj razini. Međutim na ovoj se razini ne odlučuje o najvećem dijelu njihovih prava. Stoga proces decentralizacije i jačanja lokalne i regionalne samouprave povećava i mogućnost utjecaja nacionalnih manjina na uvjete vlastita djelovanja;
2. materijalne naravi: financijski kapacitet jedinica lokalne samouprave (osobito na područjima od posebne državne skrbi) je nedostatan za financiranje potreba. Stoga je nužno financijskom decentralizacijom ojačati taj kapacitet;

3. informacijske naravi: uspostavljanje odgovarajućeg informacijskog sustava lokalne samouprave važna su pretpostavka uspješnosti djelovanja ukupnog sustava, pa tako i vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;
4. komunikacijske naravi: nužno je uspostaviti metodologiju međusobnog komuniciranja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i tijela jedinica lokalne samouprave radi ostvarivanja prava propisanih Ustavnim zakonom. Svjesna ovoga, Osječko-baranjska županija je uspostavila tijesnu komunikaciju s vijećima. Ocijenila je da te odnose treba institucionalizirati i na taj način izgraditi institucionalnu infrastrukturu utjecaja vijeća i predstavnika na djelovanje županijskih tijela. U tu svrhu formiran je Savjet za nacionalne manjine, kao radno tijelo Županijskog poglavarstva, a potom župana. Ovo tijelo treba omogućiti bolju suradnju, razmjenu iskustava i informacija, kao i mogućnosti usuglašavanja stavova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o pitanjima iz njihovog djelokruga;
5. edukacijske naravi: raspoložive informacije ostat će neiskorištene ukoliko se ne dostigne potrebna razina osposobljenosti za djelovanje. Stoga je nužno uspostaviti sustav permanentnog obrazovanja i osposobljavanja, ne samo predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina te njihovih udruga, već i članova tijela jedinica lokalne samouprave, osposobljavanja za upravljanje razvojem, ali i za međusobnu komunikaciju i zajedničko djelovanje.

Savladavanjem ovih problema, značajno ćemo unaprijediti ukupni sustav lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj.